

8.2.



KARSZT- és
BARLANGKUTATÁSI
TÁJÉKOZTATÓ

KIADJA

A

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

KÉZIRAT GYANÁNT

1959

OKT. ~~DECEMBER~~ HÓ



KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI
lapjeleki

KIADJA A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

✦ 1959. október ✦

A
MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT
alapszabályai.

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK.

1./ A Társulat neve: Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat.
Székhelye: Budapest. Működési területe: az egész országra
kiterjed. Pecsétje: köriratban: Magyar Karszt- és Barlangku-
tató Társulat, középen: Budapest. 1958.

2./ A Társulat célkitűzése: barlangok és egyéb karsztjelensé-
gek minden irányu tudományos kutatása, feltárása, vizsgálata
és ismertetése. Működésével a tudományos kutatáson keresztül
a népgazdaság gyakorlati értékeit is szolgálni kívánja.

Tevékenysége keretében kutatásokat szervez, előadőüléseket
tart, folyóiratot és egyéb kiadványokat bocsát ki, kapcsola-
tot létesít hasonló jellegű külföldi szervezetekkel, elméleti
és gyakorlati irányu tanfolyamok keretében gondoskodik a
barlangkutató népszerűsítéséről és az ifjúság körében az
utánpótlásról. műveli a karszt- és barlangkutató minden
ágazatát.

3./ A Társulat anyagi alapjait a beszédett tagdíjak, előadások,
tanfolyamok és rendezvények bevétele, valamint adományok
képezik.

II. Tagság.

- 4./ A Társulat tagja lehet minden 18 életévét betöltött magyar állampolgár, aki magáévá teszi a Társulat célkitűzéseit és akit két társulati tag ajánlásával ellátott írásbeli kérelme alapján titkárság felvesz. A felvételt a legközelebbi választmányi ülés erősíti meg. A Társulathoz intézmények, vállalatok és egyéb jogi személyek is tagjai lehetnek.
- 5./ A tagság a felvételi kérelem elfogadásával kezdődik. Megszűnik elhalálozás, törlés, kizárás vagy a kilépési nyilatkozat elfogadása esetében. Ez utóbbi a kilépés évének utolsó napján lép hatályba.

Törölhető az a tag, aki félévi tagdíjhátralékban van és hátralékát felszólítás ellenére sem rendezi. Az a tag, aki a Társulat érdekeit veszélyezteti, vagy törvénybe ütköző magatartást tanúsít, fegyelmi úton kizárható.
- 6./ A Társulat tagjait tagsági könyvvel látja el. A rendszeres kutatómunkát folytató társulati tagok részére kutatócsoportjuk vezetőjének megokolt írásbeli előterjesztésére a vezetőség öröképes kutató igazolványt állít ki.
- 7./ A Társulat tagjainak kötelessége: tevékenyen részt venni a Társulat munkájában, betartani a Társulat alapszabályait és végrehajtani a vezetőszervek határozatait, fejleszteni szakmai képzettségüket, megőzni és őrizni a Társulat vagyonát, felszerelését, betartani a természetvédelmi szabályokat és rendszeresen befizetni a társulat tagdíját.
- 8./ A Társulat tagjai, amennyiben tagsági díjukkal nincsenek hátralékban, szervezeti joggal résztvehetnek a közgyűlésen, indítványokat tehetnek, választási joguk van és megválaszthatók a Társulat bármely tisztségére. Új tagokat ajánlhatnak. Résztvehetnek a Társulat munkájában. Igénybe vehetik a Társulat által biztosított kedvezményeket, a használati szabályoknak megfelelően használhatják a Társulat könyv-, térkép- és szertárát, résztvehetnek a Társulat által rendezett tanfolyamokon és viselhetik a Társulat jelvényét.
- 9./ Az olyan érdemes személyt, aki a karszt- és barlangtudományok művelése, illetve a kutatás terén kiváló eredményeket ért el, a Társulat választmánya tiszteletbeli taggá választhatja.
- 10./ Külföldi állampolgár a Társulat rendes tagja csak akkor lehet, ha Magyarországon állandó lakása van és felvételéhez a felügyeleti szerv hozzájárult. Olyan külföldi állampolgárt, aki a karszt- és barlangtudományok művelése, illetve a kutatás terén kiváló eredményeket ért el, a Társulat választmánya a felügyeleti szerv hozzájárulásával levelező taggá választhatja.

III. A Társulat szervezete.

11./ A Társulat szerve:

- a Társulat közgyűlése,
- a Társulat választmánya,
- a Társulat vezetősége,
- a Társulat számvizsgáló bizottsága,
- a Társulat szakbizottságai,
- a Társulat tanácsadó testülete.

12./ A közgyűlés a Társulat legfelsőbb szerve. Rendes ülését évente legalább egyszer tartja, melyet az elnök a tárgysorozat közlésével legkésőbb annak kitűzött időpontja előtt két héttel tartozik összehívni.

Szükség esetén, vagy a tagok egyharmadának írásbeli kérésére vagy a számvizsgáló bizottság kívánságára az elnök 14 napon belül rendkívüli közgyűlést köteles összehívni.

13./ A közgyűlés akkor határozatképes, ha a tagságnak legalább fele jelen van. Határozatképtelenség esetén a közgyűlést ugyanazon tárgysorozattal újra össze kell hívni, amikor az a jelenlevők számára tekintet nélkül határozatképes.

14./ A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik: az alapszabály módosítása, a választmány, a vezetőség és a számvizsgáló bizottság megválasztása, a vezetőség évi jelentésének megvitattása és a felmentés megadása, a költségvetés és zárszámadás, tárgyalása, más szervekkel való egyesülés vagy a Társulat megszűnése és a vagyon hovatfordítása feletti határozat, a beadott indítványok és panaszok tárgyalása.

Indítványokat és panaszokat legkésőbb a közgyűlést megelőző nyolcadik napig lehet a titkársághoz benyújtani.

15./ A közgyűlés általában egyszerű szótöbbséggel dönt. Alapszabálymódosítás, más egyesületbe olvadás, valamint egyesület megszűnése és ez esetben a vagyon hovatfordítása tárgyában hozott határozat érvényességéhez a közgyűlés jelenlevő tagjainak legalább kétharmad szavazata szükséges. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

Választásnál, személyi kérdésekben a szavazás titkos.

16./ A választmány két közgyűlés közötti időszakban a Társulat minden irányú tevékenységét határozataival irányítja. Választmányi ülést évenként legalább négyszer kell összehívni. Indokolt esetben vagy a választmányi tagok egyharmadának írásbeli kívánságára az elnök rendkívül választmányi ülést tartozik összehívni.

17./ A választmány tagjai: hivatalból a vezetőség, a közgyűlés által választott lo tag, valamint a rendszeres kutatómunkát végző csoportok által, minden kutatóigazolvánnyal rendelkező

...^x csoporttagjuk után delegált egy, de csoportonként legalább egy kutató.

Megüresedett választmányi tagsági hely a soronkövetkező póttaggal töltendő be.

- 18./ A választmány határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök dönt.
A választmány működéséért a közgyűlésnek felelős.
- 19./ A vezetőség tagjai: az elnök, a társelnökök, a három titkár és a gazdasági titkár.
- 20./ Az elnök irányítja a Társulat működését, összehívja a közgyűlést és választmányi üléseket, azokon elnököl, szavazategyenlőség esetén dönt és ellenjegyzzi a jegyzőkönyveket.
- 21./ A társelnökök az elnök közvetlen tanácsadói, esetről-esetre helyettesítik az elnököt. A társelnökök közül a választmány ügyvezetőket biz meg. Az ügyvezető társelnökök mindenben helyettesítik az elnököt és irányítják a Társulat munkáját. A közgyűlésen beszámolnak a Társulat ügyeiről, valamint a vezetőség és választmány munkájáról.
- 22./ A titkárok intézik a Társulat adminisztratív és szervezési ügyeit, valamint szervezik a kutatómunkát.
- 23./ Kiváncmányozási és utalványozási joggal a társelnökök és a titkárok az ügyrendben meghatározott keretek között rendelkeznek.
- 24./ A gazdasági titkár kezeli a Társulat vagyont, gondoskodik a tagdíjak beszedéséről, ellenjegyzzi az utalványozott kiadásokat, a Társulat bevételeiről és kiadásairól a pénzügyi előírásoknak megfelelő könyveket vezet, a választmánynak és a közgyűlésnek a Társulat vagyoni állapotáról jelentést tesz. Irányítja és ellenőrzi a pénztáros, szertáros és könyvtáros munkáját.
- 25./ A számvizsgáló bizottság három tagból áll. A közgyűlés választja a Társulat vagyonkezelésének felülvizsgálatára. Tagjai sem a választmánynak tagjai nem lehetnek, sem más tisztséget be nem tölthetnek. A számvizsgáló bizottság tagjai a vagyonkezelést legalább félévenként megvizsgálják, a számadási év lezárásával pedig az évi zárszámadást és a pénzkezelésre vonatkozó okmányokat, könyveket és egyéb iratokat tartoznak részletesen megvizsgálni és a vizsgálati eredményekről a választmánynak és a közgyűlésnek jelentést tenni. Amennyiben szabálytalanságot észlelnek, ezt a választmánynak, súlyosabb esetben a külön összehívandó rendkívüli közgyűlésnek bejelenteni kötelesek.
- 26./ A Társulat bizottságai: az állandó, folyamatos feladatok ellátására szervezett szakbizottságok és a célfeladatok megoldására ideiglenes jellegű munkabizottságok.

^x A jóváhagyott alapszabály létszámot nem tartalmaz.
/Szerk. megjegyzése./

- 27./ A bizottságok tagjainak számát a megoldandó feladatokhoz mérten a választmány állapítja meg. A bizottság tevékenységét a bizottsági elnök irányítja, munkájának támogatására javaslata alapján a vezetőség előadót bíz meg.
- A bizottságok elnökeit és tagjait a közgyűlés, illetve választmány bízta meg.
- 28./ A bizottságok munkájukról a választmánynak és a vezetőségnek rendszeresen beszámolni tartoznak. Közgyűlés előtt írásbeli összefoglaló jelentést kötelesek a vezetőséghez benyújtani.
- 29./ A tanácsadó testület a karszt- és barlangtudományok, valamint a kapcsolatos műszaki kérdések legkiválóbb szakembereit foglalja magában, akiket a közgyűlés, illetve a választmány erre a tisztségre felkér abból a célból, hogy tanácsikkal a Társulat eredményes működését és a vezetőség munkáját elősegítsék. A Testület elnökét a közgyűlés kéri fel.
- 30./ A helyi csoportok és vidéki szervek szervezeti rendjét szükséghez képest a választmány dolgozza ki.
- 31./ Az Alapszabályokban nem rögzített ügyrendi kérdések szabályozása a vezetőség hatáskörébe tartozik.
- 32./ A csoportok alakulásának engedélyezése, munkájuk irányítása, a csoport vezetőjének megerősítése és felmentése a Társulat vezetőségének hatáskörébe tartozik.

Budapest, 1958. december 12-én.

Az alapszabálytervezetet elfogadta a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1958. dec. 12-iki alakuló közgyűlése.

Jóváhagyta az 1955. évi 18. tvr. alapján - a 3/1957./I.2o./ Korm. rendelet figyelmenbe vételével - a Nehézipari Minisztérium Szénbányászati főosztálya az 1/1959. nyilvántartási szám alatt 1959. márc. 31-én.

A szerkesztő megjegyzése: A jóváhagyott alapszabályt a társulati élet nem minden kérdését szabályozza. Ezt a hiányosságot részben a kidolgozás alatt álló új ügyrend hivatott megszüntetni. Kérjük tagtársainkat, hogy az alapszabályokkal, ill. az új ügyrenddel kapcsolatos észrevételeiket, javaslataikat írják meg a társulat ideigl. elnöke címére. /Barátosi József, Budapest, I. Lógodi u. 28./

FLUORESZCEIN ELŐÁLLÍTÁSA KARSZTVIZEK FÖLDALATTI ÚTJÁNAK

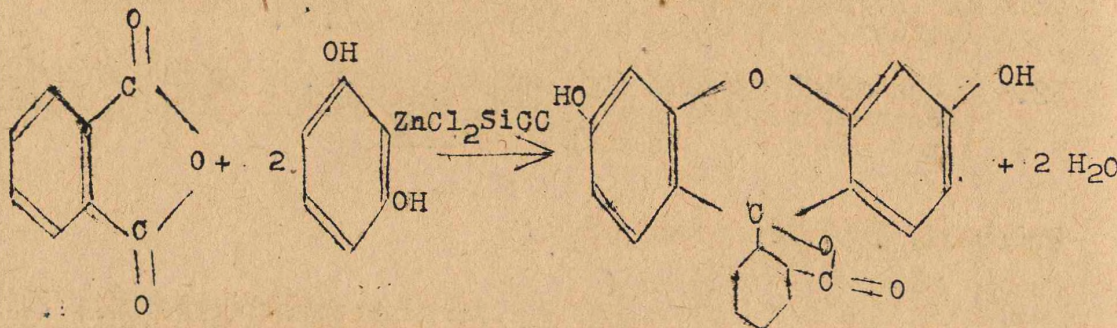
JELZÉSÉRE

Írta:

Pályi Gyula

Mint ismeretes, földalatti karsztviz-folyásokat fluoreszcein /rezorciftalein/ alkalmazásával rendkívül jól ki lehet mutatni. A fluoreszcein zöldes-sárgán fluoreszkáló élénk színe igen nagy hígításban is észlelhető, valamint a víz földalatti útja során nem károsodik, tévedést okozó faktorok nem léphetnek fel. Alkalmazását azonban a víz földalatti útjában lévő agyaglerakódás befolyásolhatja. A fluoreszcein az agyag felületén ugyanis adszorbeálódik és ez színének a láthatósági határ alá való csökkenésére, vagy igen nagyfokú gyengülésre vezethet. Ez egyben bizonyos mértékig előny is, ha más jelzőanyaggal /konyhasó, eozin, radioaktív só/ együttesen alkalmazzuk, ugyanis, ha a fluoreszcein nem észlelhető és más anyag megjelenik, vagy a fluoreszcein felhígulása nincsen arányban az összehasonlítható anyag felhígulásával, agyaglerakódásra tudunk következtetni.

A fluoreszcein rezorcinnből és ftálsavanhidridből kényelmesen előállítható:



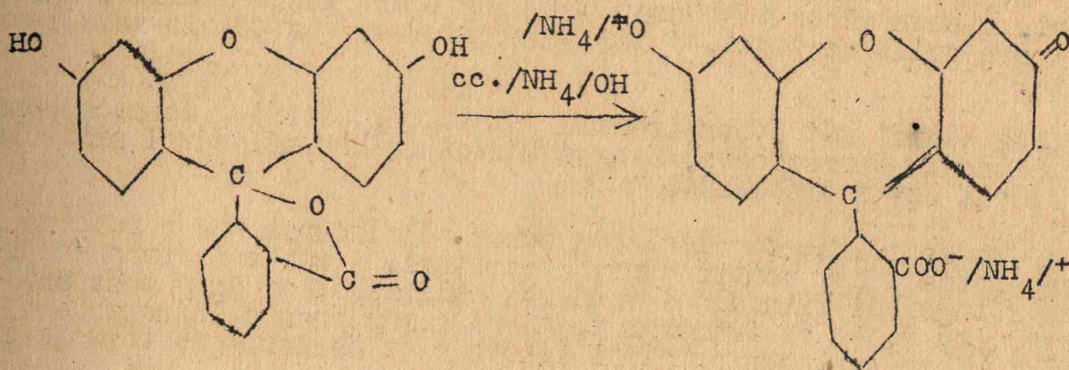
2:1 molekula-aránynak megfelelő mennyiségű rezorcint és ftálsavanhidridet kb. 10 százalék vízmentes ZnCl₂ jelenlétében szellőzőfülke alatt zománcos fedényben először lassan az elegy olvadásiáig, majd pár perc után habosodásig melegítünk Bunsen-lángon vagy villanyrezsón. /Villanyrezsó használata előnyösebb, ha ugyanis az anyag habzaskor esetleg kifut, így nem gyullad meg./ A második hevítési szakasz kb. 15 percig tartson.

A ftálsavanhidrid és a rezorcin lehet ipari minőségű, de száraz és jól elporított legyen. A vízmentes ZnCl₂ kristályos ZnCl₂ · 2H₂O-ból állítható elő, ennek szárítószekrényben 180-200 C°-on pár órán át tartó hevítésével.

A kész ömledéket zománcozott féntálba öntjük, amelyet célszerű előzőleg bezsirozni, egy réteg hullámpapírral és két réteg pauszpapírral kibélelni. Az elkészült lehűlt ömledéket ily módon könnyen eltávolíthatjuk az edényből, majd /tisztítás a jelen

célhoz mellőzhető/ apró borsószem nagyságu darabokra törjük és lehetőleg légmentesen lezárva, de mindenképpen száraz helyen tároljuk. Gyakorlati fogásként megemlíthetjük, hogy amikor a fluoreszcein omledéket a papírral kibélelt fémálba kiöntöttük, célszerű abba valamilyen vastagabb drótdarabot belehelyezni, hogy a megszilárdult fluoreszcein mennyiségét később a tálból - e drótdarabot fogantyuként használva - könnyebben kiemelhessük. Az anyag száraz helyen tartása a benne lévő $ZnCl_2$ nedvszívó tulajdonsága miatt fontos.

Festés előtt 3-4-szeres mennyiségű tömény ammóniumhidroxidben oldjuk az anyagot. Lugokban ugyanis a fluoreszcein sóképzés közben jól oldódik.



Berlangban végzett festésnél óvatosan kell eljárni, mert szűk helyen a NH_3 gáz mérgezést okozhat.

A fluoreszcein alapanyagait alkotó ftálsavanhidridet és rezorcint, illetve az előállításnál katalizátorként szereplő $ZnCl_2$ -t viszonylag olcsó áron a Vegyipari Készletező Vállalatnál lehet beszerezni.

/Készült a Közlekedési és Építőipari Műszaki Egyetem Ásvány és Földtani tanszékének jósvafői kutatóállomásán./

ÜREGES TÖLTET ALKALMAZÁSA A BARLANGKUTATÁSBAN.

Írta:

Fejérdy István

Barlangfeltárási munkák közben gyakran áll elő olyan helyzet, hogy a továbbhaladás érdekében a kőzet robbantására van szükség. Szükség lehet erre a tereprendezési munkálatok esetében is. A robbantó furat elkészítése nemcsak nehéz és hosszadalmas, de egyes esetekben veszélyes is. Ilyen a helyzet a Vass Imre barlang jelenlegi végpontján készített kutatótáróban is, mely laza omladékban halad előre. A kutatótáró utjában álló nagyobb kőzetdarabokat, melyek a szűk szelvény miatt egészben nem férnek ki, szét kell robbantani. Az omladékban azonban nem lehet egy kőzettömbbe lyukat furni, hiszen ehhez több száz kalapácsütésre lenne szükség, ami biztosan omláshoz vezet, a már beducolt rész ópségét is veszélyeztetve.

Az elmúlt két évben irodalmi adatokra, és főleg Benedek Dénes^x közleményére támaszkodva, üreges töltet felhasználásával sikerült megoldani ezt a problémát.

Üreges töltetű általában akkor alkalmaznak, ha a robbanó anyag hatását egy pontra akarják sűríteni. A robbanó anyag különböző rétegeiből kiinduló detonációs hullámokat az üreg összpontosítja, így ebben az irányban fejt ki a robbanás a legnagyobb hatást. Természetesen az alak kiképzés az összenergia tartalmat nem változtatja meg.

A töltet alakjának kiképzését a körülmények szabják meg. Célunk az volt, hogy furat nélkül robbantva a kőzettömböt mozgatható méretű darabokra repesszük szét.

Az üreges töltet működését befolyásoló tényezők Benedek D. szerint a következők:

1. A robbantóanyag fajtája és töltési sűrűsége.
2. A töltet alakja és hossza.
3. A töltet külső burkolata.
4. A gyújtás helye.
5. Az üreg alakja és helye.
6. Az üreg bélésének vastagsága és alakja.
7. A töltet távolsága a céltól.
8. Szimmetria viszonyok.
9. A töltet nagysága.

A fenti befolyásoló tényezőket figyelembe véve, adottságainkhoz képest az alábbi pontokban felsorolt módon végeztük el az üreges töltet tartozékainak elkészítését és kipróbálását.

^x Benedek Dénes: Újfajta üreges töltet kikísérletezése robbantás céljára a Tataházi Mészakőbányában. Bányászati Lapok. 1955. 11. szám 587 oldal.

6. Az üreg bélelésére szárától megfosztott kisméretű, kb. 4 cm átmérőjű bakelit tölcéért használtunk. A szár helyén lévő nyílást beleillő fém szegeccsel, vagy csavarral zártuk le.

7. A töltetet vékony kartonlapra állítottuk, és közvetlenül réhelyeztük a kötömbre. Elmozdulás ellen a szélét agyaggal tapasztottuk körül.

8. A töltet tökéletesen szimmetrikus felépítésű volt.

9. Egy töltet 300 gr. roxidot tartalmazott.

Az így elkészített töltetet felszínen kipróbáltuk, és eredményesnek bizonyult. Hatására egy 400 mm vastag kb. 600 x 400 mm-es szikla darabokra hasadt. Repeszhatást nem észleltünk.

Barlangban eddig kétféle esetben használtuk:

- a. onoldékbeli munkánál.
- b. tereprendezésnél.

Szálkővet csak akkor lehet vele robbantani, ha vastagsága 400 mm-nél kisebb. Tereprendezési munkáknál nagy előnye, hogy a rojeszhatás elmarad, így a robbantás a cseppkövekben még kis távolság esetében sem tesz kárt.

Összefoglalva:

Üreges töltetet használva nem túl nagy, és főleg nem túl vastag kőzetdarabot roxittal, robbantó furat nélkül szét lehet rojeszteni. Repeszhatás elmarad. Bár a robbanószer szükséglet kb. másfélszeres, használata előnyös, mert gyorsabb, biztonságosabb, cseppköveket, ducolást jobban kiméli. A szükséges szerelvények könnyen előállíthatók.

/Készült a Közlekedési és Építőipari Műszaki Egyetem Ásvány és Földtani tanszékének jósvafői kutatóállomásán./

A Z A N K É T A N Y A G A B Ó L

Lapunk mai számában folytatjuk a
MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT
1959. évi országos ankétján elhang-
zott beszámolók kivonatos ismerte-
tését.

Beszámoló

az I.M. és a Legfőbb Ügyészség Barlangkutató
Csoportjának 1958. évi munkájáról.

Beszámolómban az Igazságügyi Minisztérium és a Legfőbb
Ügyészség Barlangkutató Csoportjának eddigi munkájáról, valamint a
most megalakult Budapesti Vámőr Egyesület Barlangkutató Csoport-
jának megalakulásáról és munkájáról kívánok beszámolni.

Az ellenforradalmi események az Igazságügyi Minisztérium és
Legfőbb Ügyészség Barlangkutató Csoportjának munkáját is akadá-
lyozták. A rendszeres kutatómunkát tulajdonképpen csak 1957. máso-
dik felében kezdtük meg. Munkaterületünk a Gerecse-hegységben
lévő Lengyel- vagy Mammut-barlang és a Ferenchegy-barlang volt.

Mint már Tájékoztatónk egy korábbi számában olvashatták, a
Lengyel-barlang levegője gázos, és ott a kutatást csak úgy lehet
tovább folytatni, ha a barlang levegőjéből mintát véve, a levegő
összetételét előbb elemezzük. A mintavétel megtörtént, azonban
azok az októberi események kapcsán megsommisültek, s eddig még
nem volt lehetőségünk, hogy újabb levegőmintát vegyünk.*

A Ferenchegy-barlang teljes felmérését, illetve feltérké-
pezését befejeztük, és most már következett a további feltáró
munka. Munkánkkal sikerült dr. Jaskó Sándor és dr. Kessler Hubert
által készített barlangtérkép uthálózatát egyharmadával megnövel-
nünk. A barlang térképét egy összefoglaló cikk keretében fogjuk
a Tájékoztatóban közölni. A barlangban jelenleg a Tudományegyetem
Állattrendszertani Intézetétől dr. Loksa Imre tanársegéd végez
eredményes kutatást. Kutatócsoportunk erejéhez mérten támogatja
munkájában. Ezúton is köszönetünket fejezzük ki dr. Loksa Imre
tanársegédnek, aki kutatása során egy éven keresztül a barlang
hőmérsékletét és páratartalmát is vizsgálta, és ezeket az eredmé-
nyeket egy cikk keretében fogja Tájékoztatónkban közölni. Ugyan-
csak meg kell emlíkezni dr. Csengődy József orvostól is, aki a
barlang szomszédságában lakik, és munkánkat nagyban elősegítette.

* Később az Elm. Min. Kinizsi SK. barlangkutatóinak - mint arról
beszámolójuk tanuskodik - sikerült a barlang levegőjét folhozott
minták alapján megvizsgálniok. /Szerk. megjegyzés./

Most pedig a Budapesti Vánör Egyesület Barlangkutató Csoportjának megalakulásáról szeretnék pár szót mondani. A vánórséghez történt kinevezésem nem tette lehetővé, hogy továbbra is az Igazságügyi Minisztérium és a Legfőbb Ügyészség Barlangkutató Csoportja munkáját vezethessem. Munkatársaim nagyrésze is átszervezés folytán elkerült a csoporttól, és így ez a kutatócsoport tevékenységét beszüntette. A vánórség keretében 1958. közepén alakult meg a barlangkutató csoport. Munkaterületnek a Ferenchegy-barlangot választottuk. Nyári táborozásunkkal kapcsolatban a Bükk-hegységben Kács - Mocsolyás - Lugakunyhó - Ilonakut által határolt területet kívánjuk bejárni, ahol érdemesnek látszik munkahelyet létesíteni.

Ezúton is köszönetünket fejezzük ki a Vánör Egyesületnek Központjának, valamint a Budapesti Vánör Egyesület vezetőségének, akik lehetővé tették számunkra a barlangkutató csoport megszervezését és azt erkölcsileg és anyagiakkal is támogatják.

Szilvássy Gyula

Beszámoló

a Földrajzi Intézet 1958. márciusától 1959. márciusáig végzett karsztkutatói munkájáról.

Az ELTE Földrajzi Intézet a Magyar Tudományos Akadémia tervmunkálataiban vett részt. 1958. tavaszán és nyarán a Kabhegy és Kőrishegy, Holyag, Szentkirályszabadja és Medgyespuszta környékén térképezték a terület víznyelőit. A víznyelőkben és egyéb karsztos mélyedésekben kézi furással feltárták a bennük lévő üledékek rétegszelvényét. Az anyagvizsgálat és néhány víznyelő feltárása még folyamatban van.

Az Északi-Bakonyban a forráskataszteri munkák során megvizsgálták a karsztforrásokat. A kutatást kiterjesztették az olyan patakokra és folyókra is, amelyek mészkőterületen haladnak át. Itt helyileg a mészkőterületre lépés előtt és elhagyása után mérték meg a patak vízhozamát, és határozták meg a szivárgás mértékét. Befejeződött a Vértes-hegység karszthidrológiai és karsztnorfológiai vizsgálata /karsztforrások, karsztvízszint, dolomitterületek pusztulása, barlangok kialakulása stb./, az ellenőrző és kiegészítő vizsgálatok még folynak.

Kárpátiné Radó Denise

Beszámoló

az Élelmezésügyi Minisztérium Kinizsi SK Barlangkutató
Csoportjának 1958. évi munkájáról.

Kutatócsoportunkat az elmúlt évben számos megoldatlan barlang-
kutatói feladattal foglalkoztatta. Az első ilyen problémakört a
Szilasi-fennsíkron végzett kutatásaink nyitvahagyott kérdései jelen-
tették. Meg kell állapítanunk, hogy a programban komoly előrehala-
dást értünk el. Az első vállalkozásunk /néhány gyakorlójellegű-
zombolyavállalkozás után/ az Alsóhegy csehszlovák oldalán nyíló
Mészógető-zombolya átkutatása volt, ahol kutatóink összesen 50 m
mélységbe jutottak le, ott térképeztek és egyéb vizsgálatokat vé-
geztek. A vállalkozással kapcsolatban köszönetet kell mondanunk
a csehszlovák és magyar határőrségi szerveknek a vállalkozás enge-
délyezéséért és a hathatós segítségnyújtásért. A vállalkozásról
részletes beszámolót készítettünk. Ugyanekkor a környéken felszíni
jellegű vizsgálatokat végeztünk.

A Budapesti Vörös Meteor SE barlangkutatói és sportkörünk
közötti igen szoros baráti együttműködés keretében ez évben a Vörös
Meteor szervezte meg a fenti területre a második expedíciót, melyen
tagjaink is résztvettek. A Vörös Meteor SE barlangkutatóival to-
vábbfolytattuk aktívan a terület általános speleológiai, geológiai
és hidrológiai felmérését, az adatgyűjtést és térképezést. Részt-
vettünk a fennsík zombolyáinak átkutatásában, leszállásokban -
nagy részben cseh területen - melyekben a rendelkezésre álló kevés
idő és felszerelés miatt nem tudtunk teljes eredményt elérni.
Részletes és átfogó beszámolót csakis a kutatások továbbfolytatása,
a hiányos adatok kiegészítése után tudunk adni. Csak annyit jegy-
zünk meg, hogy 14 új zombolyából részletesen még csak néhányat
sikerült átkutatni. A fennsíkron 4 víznyelő kibontásával, illetőleg
a Bódvaszilasi-barlang néhány méterrel való további feltárásával,
két forráskráter kibontásával vettek részt kutatóink az expedíció
munkájában. A források kibontása közül különösen a tornanádaskai
forrás kibontása területén értünk el biztató eredményeket. Munkánkkal
kapcsolatosan külön köszönetet mondunk a Természetvédelmi Tanács-
nak az időközben védetté nyilvánított területen kutatói engedély
kiadásáért, továbbá a hathatós támogatásért, továbbá a Fővárosi
Tanács Gyógynevelési osztályának és személyesen a tornanádaskai
Gyógynevelési Intézet igazgatójának kutatóink számára biztosított
teljes ellátásért.

Másik fő és régi munkaterületünk az Eggerszögi Szabadság-
barlang, ahol annak részletes speleológiai, kőzettani és képződ-
mányvizsgálata jelenleg is folyik.

A barlang nagyobb közönség részére járhatóvátétele érdekében
a legutóbbi időben beruházásokkal is járó munkálatokat, építéssort
folytattunk. Komoly munkák folytak az ideiglenesen készült lejárati
tájánál végleges kiépítésére. Megkezdjük a barlang elagyagoso-
dását gátló létesítmények /duzzasztó és ülepítő gátak/ végleges
megépítését. A barlangban ugyanis jelenleg a felfedezőviznyel-
lőjén keresztül minden akadály, szűrő nélkül hatol be az áradások
vize, amely sok iszapot rak le a barlang járataiban.

Részletes vizsgálatokat végeztünk a barlangrendszer forrása környékén is. A vízhozam és vízelemzési adatokat revizó alá vettük és a vizsgálatok folyamán kiderült, hogy az eddigi adataink korán sem voltak olyan megbízhatóak, mint hittük /pl. a forrás vizének oxigéntartalma/.

A teresztenyei barlangrendszer kutatása területén a fősúlyt a forrásbarlang kutatására helyeztük. Itt először is igen nagymennyiségű szalkőzetet kellett a járatok kibővítése érdekében lerobbantani. Jelenleg a barlang végpontja minden nehézség nélkül elérhető, s lehetségessé vált a végponton nagyobbarányú robbantással történő munkálatok végzése. A végponton komoly előrehaladást sikerült elérni. Jelenleg az a véleményünk, hogy a barlang vízalatti omladékos jellege még igen hosszú szakaszon folytatódhat és egyelőre errre nincs remény, hogy ember számára áthatolható szifonhoz jussunk a közeljövőben. Kisebbarányu kutatásokat végeztünk a Vízetős és Veszettárpás nyelőknél is, itt azonban a munka főleg a kutatóknak beomlás elleni biztosításában állt. Újabb vizvizsgálatokat végeztünk a forrásbarlangban, melyek bebizonyították, hogy az oxigén-szintre vonatkozó eddigi elképzeléseink - mely szerint ez igen egyszerű módon függ a víz barlangtani előéletétől - nem tartható fenn. Az összefüggések tisztázására további vizsgálatokra van szükség.

Az év során két nagyobb expedíciót szerveztünk a bánhidai Mammut-barlangba. Expedícióinkat felszereltük légzőkészülékkel és gázminta vételre alkalmas berendezésekkel. Részletes gázminta vizsgálatokat azt eredményezték, hogy a széndioxid-tartalom - mely átlagosan 4 % körül mozog a barlang mélyebb pontjain - erősen függ sok tényezőtől és időben változó. Teljes biztonsággal a széndioxid eredetét nem sikerült kimutatnunk. Részletes közzettni vizsgálatokat végeztünk és a barlangot felmértük, eredményeink közeljövőben nyilvánosságra kerülnek. Ezen kívül a közvetlen környék három új, eddig ismert barlangját vizsgáltuk meg, melyek kutatása azonban további műszaki munkákat igényel. Kisebb létszámmal résztvettünk a Vörös Meteor SE által a Hosszú-vontató egy víznyelőjében végzett feltáró munkában.

Kutatócsoportunkból három résztvett a MHT Karszthidrológia és Barlangkutató Bizottsága által szervezett albániai expedícióban. Jelenleg kutatócsoportunk vezetője három hónap óta Kinában tartózkodik, ahol a hatalmas Délkinai Karsztvidék barlangjait tanulmányozza.

Csoportunk a fentemlitett feladatok megoldására komoly erőfeszítéseket tett a kutatás jobb műszaki feltételeinek biztosítására, különleges /pl. légzőkészülék, gégenikrofonos telefon, stb./ készülékek, felszerelések beszerzésére, átalakítására, illetőleg előállítására.

Csoportunk nemzetközi viszonylatban szoros kapcsolatot tart fenn különösen szovjet, kínai, osztrák, lengyel, belga, svéd, román, bolgár, jugoszláv, görög, libanoni, cseh, újzealandi, ceyloni, indonéziai, indiai és spanyol szakemberekkel, kutatókkal.

Ennek keretében állandó dokumentáció-cserében állunk, feldolgoztuk a rendelkezésre álló irodalom alapján Kína, Vietnám, India, Hátsó-india, Indonézia és részben Albánia barlangkutatói lehetőségeit. Ugyancsak ezen kapcsolatok keretében meghívásokat kaptunk összesen 8 országból, mely meghívásoknak azonban csak részben tudtunk eleget tenni. Résztvettünk két osztrák barlangkutató egyhetes vendéglátásában, továbbá 13 lengyel barlangkutató részére egy éves teljes ellátást biztosítottunk, számukra autóbusz kirándulást szerveztünk fővárosunk nevezetességeinek megismerésére.

A barlangkutató tudományos fejlesztése területén a külföldi lehetőségek megvizsgálásán kívül - melyről fentebb említést tettünk - számos hazai jellegű összefoglaló munkával, adatfeldolgozással járultunk hozzá az általános speleológiai irodalom gyarapításához. Speciális vizsgálatok területén a vizvizsgálatok eredményének elméleti értelmezésében értünk el komoly eredményt. A C 14 korneghatározás vizsgálata során felvettük a kapcsolatot több bel- és külföldi szakemberrel. Javaslatot tettünk hazánkban az ELTE Atomfizikai Tanszék illetékes kutatói felé a lengyeleknél sikerrel alkalmazott CS_2 módszer bevezetésére. Mindezüdig ugyanis hazánkban a módszer nem érte el a korneghatározáshoz kívánatos felbontóképességet.

Csekő Árpád

52 nap a szemlőhegyi Kadid-barlangban.

Beszámoló a Kinizsi Természetbarát Liga Barlangkutató Csoportjának 1958. évi munkájáról.

1958. januárban a Kinizsi Liga barlangkutatói 3 munkahelyen kezdték meg a szemlőhegyi Kadid-barlang feltáró kutatását. A Magács-csoport az I-es járatban, az Irmái-csoport a Kuszodában, a harmadik csoport pedig az Óriás folyosó nyugati végét elzáró 30 m magas omladékhegynél, az ugynevezett Halál-folyosóban kezdte meg a munkát. Utóbbi nevet azért kapta, mert az előző évi munkálatok idején az itt dolgozókat állandó életveszély fenyegette. Az idén sem kezdődött szerencsésebben a munka. Csók Rémy társunkat a leszakadó kövek majdnem megsebesítették; Zalavári Istvánnak két ujja tört el. A munka ezért egy időre szünetelt is.

1958. januárjában az omladékhegy középső szakaszán leszakadt négy kőveknél kezdtük el újra a munkát. A felalján minden kibontott kő helyét bányafékkal alátámasztottuk s mintegy két méter hosszú folyosót építettünk. Egy hónapi nehéz munka után az omladékhegy alatt átjutva egy kb. 2 m széles 15-20 m magas folyosórés-be jutottunk. Sajnos, az omladékhegy tovább folytatódt.

Hosszas vizsgálat után megállapítottuk, hogy csak függőlegesen lefelé haladhatunk a törnelékbe. Ez aránylag könnyen ment, mert a kienelt köveket egyszerűen legurítottuk az onladékhely lejtőjén. A munka gyorsan haladt, de veszélyes is volt, mert egy nagy kő olyan erővel csapódott a bejáratú ducolásához, hogy azt megmozgatta, s a felette lévő onladék megindult. Az onlás moraja még a felszínen is hallható volt. Lámpáinkat kioltotta a keletkező erős légáramlat. A bejáratot mintegy 5 m hosszúságban elzárta a leonlott törnelék. A felszínen, s a többi munkahelyen dolgozó társaink siettek segítségünkre, s mintegy 6 órai munkával sikerült a bejáratot helyreállítani. A következő héten vihenésképpen a folyári Ördöglyuk-barlangot látogattuk meg.

Az onlás után két héttel már ismét a Halál-folyosóban dolgoztunk, de már sokkal óvatosabban. A fokozott járatbiztosításon kívül a falhoz kötöttük magunkat, mert alattunk mély szakadékok jelei mutatkoztak. Március 30-án tényleg meg is nyílt alattunk a föld s lábaink alól a kövek a mélybe zuhantak. Mintegy 20 m-es szakadék nyílt meg, melynek alján nagy termet találtunk. Ezt Kadió Ottokárról neveztük el. Innen még mindig lefelé haladva kb. 5 m átmérőjű csodálatosan szép hófehér gipsszel becritott kis terebbe a "Hőpoltá"-ba jutottunk. Itt újból onladék állta utunkat. Mivel fáradtak voltunk, aznapra abbahagytuk a feltárást.

A munkát április 3-án délután folytattuk. Az onladékokat igen rövid idő alatt sikerült eltávolítani. Egy hosszú alabástermefehér folyosón kb. 10 m magasságban egy terebbe jutottunk. Ezt a részt "Enelet"-nek neveztük el. Itt az aragonit és gipszképződmények mellett cseppkövek is találhatóak. Egy 9 m-es szakadékba lenézve kisebb terebbe értünk, melynek alján csodálatos aragonit-rózsákkal díszített medencében picike tavacska-találtunk. A további utat felfelé vissz a Lovagterembe, melyet a mintegy néteres, buncélos lovaghoz hasonló cseppkőoszlopról neveztünk el.

Ugy látszott, hogy itt végére értünk a barlangnak, de mégis találtunk egy szűk rést, melybe először még lámpánk sem fért bele. Kibontása azonban megérte a fáradságot. Egy szűk csőalaku kiúton lecsuszva két méter átmérőjű kis terebbe jutottunk. Felettünk két vörös zászlószerű cseppkőképződés lógott. A terep oldalán vörös cseppkőoltár fölött 80 cm átmérőjű vörös erezetű hófehér, szabályos szivalaku aragonit képződés lógott. Ezt elneveztük a "Föld-szívé"-nek. Ezen a szakaszon egyelőre nem jutottunk tovább.

A barlang másik részén az Irmái-csoport munkáját is siker koronázta. A Kuszodán túl mintegy 60 m hosszú részt tártak fel, mely néhol annyira elszűkült, hogy csak hasoncsuszva lehetett tovább haladni. A közbenső kis termeket mindenütt hófehér aragonit becritotta. A szűk járatok miatt csak lassan haladt tovább a feltárást. Az új rész minden zegét-zugát szinte centiméterről centiméterre megvizsgálva, május végétől egy márgával teljesen kitöltött rekedést szűk folyosóvá vástunk ki. Ez egy 15 m hosszú terebbe a "Csengő-teren"-be vezetett. A terep tetején tízes, huszas csoportokban ceruzavékonyágú cseppkövek sorakoznak.

Hasonlók a szlovákiai Gombaszögi-barlangban találhatóak. A terem végén a továbbvezető járat összeszűkül s egyenlőre nem tudunk átjutni. A továbbjutás azonban csak idő, s főleg munka kérdése, mert minden jel arra mutat, hogy a szűkület után a barlang itt szabad, tág járatokban folytatódik.

Az őszi hónapok a veszélyes szakaszok járhatóvá-tételével teltek el. Októberben egy új járatot találtunk, mely a Kadić-terem tetejére vezetett. Itt a kövek közt sok helyen látni a terembe.

November elején a Csengő-teremben egy véletlenül megrugott kő egy kalcitlenéz alá gurult, de nem állt meg, hanem a hang után itélve, nagyobb terembe esett. Mivel a talált ökölnyi lyuk kitágításához robbanószerünk nem volt, a több mint fél méter vastag kalcitbe akkora nyílást véstünk, hogy egy ember átférjen. Ez a munka majd egy hónapig tartott, de az eredmény mindenért kárment. A barlang legszebb ternet a Közgyűlés-termet találtuk meg. A terem három oldala hófehér, a negyedik vörös. Olyan mint egy muzeum. Mindenféle képződmény; kalcit, aragonit, gipsz, csempékalkotatok, stb. találhatóak benne.

Az 1958-ban felfedezett barlangrészekkel a 28 éve ismert barlang eddig feltárt szakaszait majdnem 1 km-re növeltük.

A barlang feltárását 1959-ben is folytatni kívánjuk.^x

Palánkai János

^x Az 1959-es munka eredménye: az eddigi feltárások veszélyes részeinek további biztosítása és két újabb terem a felső részen. /szark./

Hazai hírek

Rovatvezető:
Kárpátiné Radó Denise

Megtalálták a Rócaifürdő ősferrását a Budapesti Vánór Egyesület barlangkutatói.

Csillaghegytől nyugatra, a Róca-hegyen több kőbánya van. 1959. szeptemberében a bányában hővizes eredetű kis gömbfülkéket találtunk fölig lerobbantva. A bányászok figyelmét felhívtuk erre és azt kértük, hogy a robbantéskor talált lyukakat ne tönkjék tele nedv közettel és földdel, amíg mi azokat meg nem tekintettük. Szeptember második felében Pintér bányász értesített bennünket, hogy "egy kis nyíláson a mélybe látni."

Hiába volt hétköznap és sötét este, lázasan bentettük a lerobbantott kőzetet. Pár óra múlva víz által legönbölygített sziklák között a mélybe láttunk. Az üreg lefelé szélesedett. Sajnos még kötélen sem lehetett leereszkedni, mert olyan szűk volt a nyílás. Megkértük a bányászokat, hogy jelentsék munkánkat a bánya vezetőségének, és arra kérjük őket, hogy a barlang közelében ne robbantsanak, míg fel nem tárjuk azt.

Pár nap múlva a bányászok jóvoltából járhatóvá vált a bejárat. Kötélen leereszkedve 7 m mélyen találtuk az első 6 m-es kör alakú termet. A falak egy részét aragonit borítja, a terep teteje gömbalaku. Csak most láttuk meg, hogy a bejárat baloldali sziklái nagyon lazák és azokon travelzalni igen veszélyes!

Egy kis nyíláson át kb. 10 m hosszú 6 m széles lejtős terepbe értünk. A falakon aragonit és cseppkő. Néhál a cseppköveken is borsóköves szép, fehérszínű aragonit található. A terep közepén egy nagyobb szikla van. Érdekes, hogy a terep alja is borsóköves aragonittal van borítva, amely egy vékony összefüggő egységes kőzetet alkot. E terep bejáratánál mindjárt jobbra egy 3 m átmérőjű gömbfülke van, ahol fehér, porszerű, igen mállekony anyagot figyelhetünk meg, melynek vizsgálata folyamatban van.

A nagy terep lejtős aljából egy nagyobb gömbfülkébe érünk, amelyet egy lelógó aragonit-függöny kétfelé választ. Itt legszebb a barlang, mivel a cseppkövek az aragonitok közt lógnak. A gömb-

látóivari és szállodai ellátására az IBUSZ felkészül. Ennek keretében a legrövidebb időn belül megoldják az aggteleki vízellátás problémáját. A jósvafői Babotkut-forrás vizét távvezetéken /5 km/ vezetik, illetve nyomtatják fel Aggtelekre, ahol egyébként egy 300 személyes turistaszálló építését tervezik. Az aggteleki szennyvízelvezetés is nagy problémát jelentett. Megfelelő kapacitású biológiai szennyvíztisztító épül, amelyből a tisztított szennyvizet a "Bábalyuk" nyelőbe vezetik bele.

Rövidesen, még az idén befejezik a Sajtószentpéter-jósvafői országút aszfaltozását s ezáltal a barlangvidék legalább már az egyik irányból korszerű úton megközelíthető lesz.

1960-ban átépítésre és korszerűsítésre kerül a Baradla jósvafői szakaszának villanyvilágítása is, sőt most már konkrét formában van szó az Aggtelek-Jósvafő között közlekedő barlangi akkumulátoros kisvasút megépítéséről is.

A Békebarlangban az ideai esztendőben sikerrel folytak a légzőszervi /asztma/ gyógyításával kapcsolatos kísérleti kurák. A barlang szájánál épült kutatóépületben az ózdi kórház kísérleti szanatóriumot rendezett be 8 betegágygal. Az ideai kísérleti évd eredményei olyan feltűnően jók voltak a betegség tüneteinek gyógyítását illetően, hogy már tavasszal 30 személyes asztmaszanatórium építéséhez fognak. Sajnos a békebarlangi országút hiánya erősen akadályozza a fejlődés tempóját.

A baradlai turautvonalak racionalizálásának érdekében a nyár elején kutatást kezdtünk Aggteleken, a "Kis-Baradla" viznyelőben. E munka célja az volt, hogy a Kis-Baradla nyelő felől bejutást találjunk a Labirintusba, s ha ez sikerülne, a Baradlának itt egy új bejáratot adjunk. Október elején kutatóbrigádunk a kitűzött célt megvalósította, s a Labirintusba vezető tárónkat belyukasztottuk. Még a tél folyamán társadalmi munkában megfelelő módon kitágítjuk a szükséges helyeket, kiépítjük a járdát és a villanyvilágítást, úgyhogy tavasztól kezdve az aggteleki rövid és középturákat már ezen az új úton át fogjuk vezetni. Ezáltal a Baradla aggteleki szakaszának idegenforgalmi kapacitása szinte a végtelenre nő, mert megszűnnek a turautvonal jelenlegi utismétlései, a teljes körforgalom kialakul.

Dr. Jakucs László

Külföldi hírek -

LAPSZEMLE

Rovatvezető: Schönviszky László

BARLANGKUTATÁSI HIREK

Ausztriában a barlangok védetté nyilvánítását az osztrák barlangtörvény szabályozza. A törvény végrehajtó szerve a Bundes-Denkmalamt, a Szövetségi Emlékügyi Hivatal. Érdekes, hogy némely barlangot sokszor csekélyebb jelentőségű dolgok alapján is besoroznak a védett természeti emlékek közé. Legutóbb a Hagengebirge-ben levő Scheukofent és környékét nyilvánították védetté, a különféle csomóképződmények, valamint a jégkori konglomerátumok, breccsák és bomosott morénanyagok alapján. Az alsóausztriai Klement község határában levő Klafferbrunnerröhle-t pedig mint a "kis barlangok sajátos típusát" sorozták a védett természeti kincsek közé. A tiroli Scharnitz melletti Vorderkarhöhle pedig az ott talált szubfosszilis jávorszarvas csontváz természetudományos értéke miatt lett védett természeti emlék. Ezzel szemben a mi Solymári barlangunkat még mindig veszélyezteteti az ottani mészegető, illetve kőfejtő.

.oOo.

Görögországban a barlangkutatók társulata az Elenikész Speleológikai Társaság. A társulat közlönye, a Deltion, már az ötödik kötetnél tart. A negyedéves folyóirat a görög cikkeken kívül francia kivonatot is ad. A görög barlangkutatók vezéralakja J. Petrochillos, ki a Bari-i nemzetközi kongresszuson képviselte hazáját és a görög barlangok koráról tartott ott előadást. A barlangokról katasztert vezetnek, melyben a barlangok sorsán szerint szerepelnek. Élénk működést fejtenek ki. Így Diros mellett, a 25. és 923. barlangban végeztek kutatást. Ennek során Anna Petrochillos a 25. barlangban egy új járatot fedezett fel 280 m hosszúságban, mely csónakkal járható. Az új rész különféle képződményekben is igen gazdag. Mindkét barlangban neolitikori, kovából készült kőszerszámokon és ékszereken kívül, ősenberi ételnaradványokat is találtak. A karszthidrológiai megfigyelések után - a víznyelés szempontjait figyelembe véve - mindkét barlangot kiépítették a turista forgalom számára.

Másik ilyen érdekes barlang, melyet J. Petrochillos ismeret, a 982. sz. kasztániai Szt. András barlang. Ez egy hatalmas, 98 méteres avon, melynek területe 1500 m². A Peloponnészoszi félsziget, Tripolisz juranészki zónájában fekszik. Cseppkövekben és különféle képződményekben is igen gazdag, egyike Görögország leg-érdekesebb látványos barlangjainak. Az újabbak között a Naupactie tartomány Anavryti községében a 972-es Dracotypa barlangot mintegy 100 m hosszúságban törték fel a görög barlangkutatók. A St. Jean d'Alivieri község 17,5 m zombolya, a 926-os "Volathro" mellett, egy érdekes hasadékot is találtak, a 973. sz. "Vouismeno nero"-t. Ebből a hasadékból állandóan 18 C⁰ hőmérsékletű levegő áramlik ki.

.oOo.

Az osztrák barlangkutatók közül a salzburgiak az ő szokásos, rendszeres munkájuk során két barlangról adnak hírt. Az egyik a Wildalpe-ben a "Höhle der Guwinoren". A barlang az Untersberg fennsíkjának a szélén nyílik és 260 m mélyen nyúlik be a hegy alá. A barlang egyik termében az egykori tónak 17 szinlője látható. A másik, a Marbrett-hasadék barlangja. Ez 1500 m magasán a salzburgi Trattberg-ben nyílik. Egy 40 m hosszú, 2-3 m széles hasadék ENy-i végén egy zombólyszerű nyílás vezet a 15 m hosszú, 3-4 m magas és fél-másfél m széles barlangba. A barlang, mely mészkőben képződött, tisztán tektonikus jellegű. A leírás nagyon emlékeztet a pilisi Vass-szakadék barlangjára. A felsőosztrácsi barlangkutatók jelentése már sokkal komolyabb vállalkozásról szól. Ők a Totes Gebirge-ben levő Ahnenschacht-ban hajtottak végre négy leszállást. Tizenkilenc résztvevővel és 79 1/2 órai összmunkaidővel 320 m mélységet sikerült elérniük. A zomboly azonban még innen is tovább vezet lefelé. Az elért 320 méteres ponttól még 45 m-t mértek, annélkü, hogy feneket értek volna.

.oOo.

Francie barlangkutatók a szovojai Margeriaz fennsíkron végeztek kutatást. A Tanne aux Cochon-ban 420 m mélységet értek el és mintegy 3 km-es utvonlatot sikerült feltárniuk. A Tanne des Enfers-ben, ugyanezen a területen az élcsoport pedig 220 m mélységet ért el.

.oOo.

Iránban a Káspi-tó déli partján levő barlangok ásatása az ottani fiatalabb kőkor korai kezdetéhez szolgáltatott bizonyítékot. A Belt-barlang egy korai neolitik kulturrétege a C¹⁴ karbonmetódussal i. e. 5330 ± 260 évesnek bizonyult. A Hotu-barlang korai neolitikuma pedig 6120 ± 500 évet mutatott.

.oOo.

A Spéléc Club Alpin de Millau egyik expedíciója a franciaországi Aven de Los Offracons-ban néhány akadály leküzdése után 230 m mélységet ért el. Ezzel ez a zomboly a Grand Causses második legmélyebb zombolya lett.

.oOo.

A Francia-Svájc határterében szereplő 607 barlang közül 68 több, mint 100 m hosszú, ugyancsak 68 az 50-100 m közötti hosszúságú, 80 barlang pedig 30-50 m hosszú között van. Egész Svájcban 23 olyan barlang van, ahol a magasságkülönbség több mint 100 m, 8 barlang pedig olyan látványos barlang, hogy azokat egészben vagy részben a nagyközönség részére is járhatóvá tették.

.oOo.

A Food Agriculture Organisation egyik osztályának öt szakembere a múlt évben Görögországban járt, ahol a földalatti vizeket tanulmányozták.

.oOo.

Egy francia kutatócsoport 1958. nyarán a francia-spanyol határon fekvő Mont Perdu masszívumában járt. Utjuk során 14 jégbarlangot fedeztek fel és kutattak át.

.oOo.

A lybiai Haus-Fteah-barlangban Mc Burney az egyik rétegprofil vizsgálata során megállapította, hogy az a neandertali időtől, amely korból egy alsó állkapcsot is találtak, egészen a neolitikumig terjed.

.oOo.

A denevérek életkorával kapcsolatban újabb a következő adatok váltak ismeretessé: a nagy patkósrú Hollandiában a 16. évet is eléri, a kis bajuszos denevér pedig 5 dkg összsúly mellett 13 1/2 évesnek bizonyult.

.oOo.

A görögországi Isopodákról szóló tanulmányában A. Vandel a következő fajokat említi: Cordioniscus Graecus, Trichoniscus Lindbergi /Vandel/, Haplophthalmus Strinati /Vandel/, Octaeoniscus Petrochilloi /Vandel/, Playarthrus Lindbergi.

A Die Höhle és Deltion É.Sz.E. nyoman összeállította

Schönviszky L.

BARLANGKUTATÓ

C SO P O R T J A I N K

É L E T É B Ő L . . .

Rovatvezető: Maucha László

Az Élelmezésügyi Minisztérium Kinizsi Barlangkutató Csoportja a nyár folyamán megkezdte az égerszogi Szabadság-csempkőbarlang részletes feltérképezését, amely alapot nyújt a barlang kiépítési munkálataihoz. A térképészbrigád tagjai: Bártfay Pál, Szentiday Klára és Winkler Mária kétételes munkával felmérték a barlangrendszer első 300 méteres szakaszának összes járatait. A térképezés során megállapítást nyert, hogy a 300 méteres alapszinthez felsőbb szinteken további 300 m hosszúságu megkerülő járatok, oldaltermek és folyósók kapcsolódnak. A felmérés során a kutatók több új járatot és eddig ismeretlen nagy termeket fedeztek fel.

B. D.

.oOo.

A Kinizsi Liga és a Vörös Meteor barlangkutatói közös 3 hetes kutatótáborát állították fel a nyáron az Alsóhegy Acskó-völgyében. A Liga kutatói a Szunyogosnak elnevezett nyelő kibontását kezdték el, ahol mintegy 25 métert jutottak befelé, igen nehéz körülmények között. A munkálatokat jövőre folytatják. Addig is az eddig kibontott részt lefedve biztosították a további eltömődéstől. A táborozás alkalmával végigjárták a Baradlát Jósvafőttől Aggtelekig és egy 4 napos szlovákiai túra során a Domicával, a Gombaszögi-csempkőbarlanggal és a Szilicei-jégbarlanggal ismerkedtek meg.

P. J.

/Az expedíció munkájáról a Vörös Meteor barlangkutatói összefoglaló beszámolót készíteneik Tájékoztatónk részére. Szerk. Megj. /

.oOo.

Tapasztalatcserék. A társulatunkba tömörült budapesti és vidéki barlangkutató csoportok között - választmányi megerősítés szerint is - ki kell építeni az egészséges tapasztalatcserét. Ez kezdődött meg elsőnek akkor, amikor a Várostervezési Barlangkutató Csoportja fényfókuszt sokszorosításával adta meg más csoportoknak a könnyű csomagszállításra vonatkozó ötletét. A rajzban is közölt egykerekes teherszállító kocsi expedícióink tagjainak sok fáradságot takaríthatnak meg. Érdeklődők forduljanak közvetlenül hozzájuk. Cím: Csók Rémó, Bp. XIII. Sziget u. 27. Ugyancsak ők és hasonló módon hívták fel figyelmünket a sziklák lazításának arra a módjára, amikor jó eredménnyel lehet használni a benzínlámpát és a hideg vizet. /Részletekkel ugyanők szolgálnak szívesen./

Még örvedetesebb, hogy az első látogatással egybekötött tapasztalatcsere is megtörtént már. Budapestről a Vörös Meteor és a Kinizsi Liga barlangkutató csoportjának tagjai látogattak meg a hónap folyamán a Dorogi Bányász Barlangkutató Csoport tagjait. Felejthetetlen másfél nap emlékével tértek vissza Budapestre. Mint lapzártakor hallottuk, ugyanez a három barlangkutató csoport október utolsó vasárnapján a Solymári "Ördöglyukat" keresi fel.

B. J.

.oOo.

Az égerszögi Szabadság-barlang felfedezésének ötödik évfordulója alkalmából az Elnevelésügyi Minisztérium Kinizsi Barlangkutató Csoportja 1959. nov. 14-15-én ünnepséget rendez Egerszög községben és a Dász-töbörben. 14-én szombaton este a község iskolájában vidám kulturműsor keretében versben, dalban és szórakoztató jelenetekben mutatják be a barlangosok életét. Másnap, vasárnap a helyi és vidéki érdeklődők, vendégek részére barlanglátogatásokat szerveznek a közeljövőben kiépítésre kerülő legszébb barlangszekszekben. Az ünnepségekre vendégeket szeretettel vár a kutatócsoport.

B. D.

TÁRSULATI ÉLET

Rovatvezető: Barátosi József

Alapfoku barlangkutató tanfolyam vizsgakérdései.

Tájékoztatónk szeptemberi számában már jeleztük, hogy a tavasszal megtartott alapfoku barlangkutató tanfolyam vizsgáira a közeljövőben kerül sor.

Az oktatási szakbizottság most úgy döntött, hogy a vizsgát december 2-án bonyolítja le. A vizsgára november 30-ig lehet jelentkezni írásban - csoportosan vagy egyénileg - az oktatási szakbizottság elnökénél. Cím: Barátosi József, Bp. V. Lógodi u.28.

A tanfolyamon elhangzott előadások alapján az egyes előadók összeállították a vizsgakérdéseket, melyeket a bevezető rész után közlünk.

Ismételten felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Társulat - az alapszabályok értelmében - kutatói igazolványt csak annak állíthat ki, aki az alapfoku barlangkutatói vizsgát letette.

Az oktatási szakbizottság - többek kérésére - úgy döntött, hogy olyan személyek is kérhetik vizsgára becsátásukat, akik a tanfolyamon valamilyen okból nem vehettek ugyan részt, de korábbi rendszeres barlangkutató munkájuk alapján csoportvezetőjük a vizsgára becsátást javasolja.

1. előadás

Kőzetképződés és rétegmozgás.

Előadta és a kérdéseket összeállította: Barátosi József.

1./ Mit nevezünk kőzetnek?

2./ Milyen vastag a Föld szilárd kérge? Milyen a Föld belsejének felépítése?

- 3./ Keletkezésüket nézve milyen kőzetek képezik a Föld kérgét?
- 4./ Mit nevezünk ásványnak?
- 5./ Milyen az ásvány szerkezete? Hogyan növekednek a kristályok?
- 6./ Milyen fizikai tulajdonságairól ismerhetjük fel az ásványt?
- 7./ Kémiai összetételük alapján hogyan foglaljuk rendszerbe az ásványokat?
- 8./ Milyen ásványokat mondunk kőzetalkotó ásványoknak? Soroljuk fel a kőzetalkotó ásványokat!
- 9./ Mi szerint csoportosítjuk a mágnes kőzeteket? Soroljuk fel a mágnes kőzetek hat legfontosabb csoportját magyarországi példák alapján!
- 10./ Hogyan szilárdulhat meg a magma?
- 11./ Hogyan jönnek létre az üledékes kőzetek?
- 12./ Hányféle mállást ismerünk?
- 13./ Mi okozhat kőzettévalást?
- 14./ Milyen üledékes kőzeteket ismerünk? Hogyan csoportosítjuk az üledékes kőzeteket? Milyen kőzetekben találhatunk barlangot?
- 15./ Nagy mélységbe került kőzeteken milyen változás megy végbe? Hogyan nevezzük ezeket a kőzeteket? Mi okozza az egyes kőzetek mélybekerülését?
- 16./ Milyen erők hatnak a Föld szilárd kérgére?
- 17./ Mi okozza a földkéreg gyűrődését? Hogyan osztályozzuk a gyűrődéseket?
- 18./ Mikor beszélünk vetőről?
- 19./ Milyen kiegyenlítő munkáról beszélhetünk a külső és belső erők eredőnyeként?
- 20./ Miben különbözik a folyóvíz munkája felső, középső és alsó szakaszában?
- 21./ Milyen munkát végez a tenger?
- 22./ A tenger és szárazföldek mindig a mai alakjukban voltak és lesznek?
- 23./ Miből tudjuk, hogy a szárazföld területének változnia kellett?

- 24./ Miből állapítjuk meg, hogy hol volt szárazföld és hol volt tenger?
- 25./ Mit értünk ősmaradvány fogalma alatt? Mit nevezünk vezérvölgyeknek?
- 26./ Vezérvölgyek és ősmaradványok alapján hogyan osztjuk fel a föld történetét? Milyen időszakokra osztjuk fel a földtörténetet?
- 27./ Milyen általunk ismert ásvány, kőzet, ősmaradvány gyakori lelőhelyét ismerjük Magyarországon?

2-3. és 4. előadás.

Karsztosodás, karsztnevezéktan. /Előadta: Venkovits István/

Karsztjelenségek. /Előadta: Kárpáti Radó Denise/

Barlangok képződése. /Előadta: dr. Dénes György/

A fenti előadások alapján a vizsgakérdéseket összeállította:
Kárpáti Radó Denise.

- 1./ Mit nevezünk karsztnak?
- 2./ Soroljuk fel a karsztjelenségeket.
- 3./ Milyen kőzetben fejlődnek ki a karsztjelenségek?
- 4./ Hogyan osztályozzuk a karsztot?
- 5./ Mi a karsztvíz és karsztvízszint?
- 6./ Hogyan osztályozzuk a karsztvizeket?
- 7./ Mit nevezünk korrózióknak és karszterózióknak?
- 8./ Mi a karrmező, karrlejtő, nadáritató?
- 9./ Milyen alaktani sajátosságok alapján különböztetjük el egymástól a dolinát, víznyelőt, zsenbolyt?
- 10./ Hogyan jön létre a rogyottdolina és szakadókdolina?
- 11./ Mi az uvalde és polje?
- 12./ Mi az áven /vakkürtő/?
- 13./ Mit tudunk a zsenbolyok kialakulásáról? /elméletek/
- 14./ Milyen barlangtípusokat ismerünk eredet /genezis/ szempontjából?
- 15./ Jellemezzük a hőforrásos barlangok alaktani képét.

- 16./ Mi a koverna?
- 17./ Mit nevezünk viznyelő, átnonó és forrásbarlangnak?
- 18./ Hogyan jön létre a terraszos barlang?
- 19./ Mi a karsztos szurdokvölgy?
- 20./ Mi a barlangi szifon?
- 21./ Hogy keletkezik a csernkő /sztalaktit, sztalagnit, tetarata/?
- 22./ -Hogyan keletkezik a jégbarlang?
- 23./ Milyen módszerek vannak földalatti vízrendszerek /barlangok/ kinutetésére? /Vizfestés stb./
- 24./ Hol vannak hazánkban karsztos területek?
- 25./ A karszt-és barlangkutetésnek milyen népgazdasági jelentősége van?

5. előadás.

A barlangok vázlatos felmérése.

Előadta és kérdéseket összeállította: Maucha László.

- 1./ Mi a vázlatos barlangfelmérés feladata és milyen műszerekkel végezhetjük el?
- 2./ Hogyan történik a közel vízszintes barlangok vázlatos hosszirányu felmérése?
- 3./ Hogyan végezzük el a közel függőleges barlangok vázlatos hosszirányu felmérését?
- 4./ Ismertesse a közel vízszintes barlangok keresztshelvényeinek vázlatos felmérését?
- 5./ Hogyan történik a közel függőleges barlangok keresztshelvényeinek vázlatos felmérése?
- 6./ Mit tartalmazzon a vázlatos barlangfelmérési jegyzőkönyv?
- 7./ Alorajz szerkesztése vázlatos barlangfelmérés esetén. /Rajz és magyarázat/
- 8./ Keresztshelvények szerkesztése vázlatos barlangfelmérés esetén. /Rajz és magyarázat/
- 9./ Vetített hosszshelvény szerkesztése vázlatos barlangfelmérés esetén. /Rajz és magyarázat/
- 10./ Kifejtett hosszshelvény szerkesztése vázlatos barlangfelmérés esetén. /Rajz és magyarázat/

T Á R S U L A T I K Ö Z L E M É N Y E K

A Társulat második közgyűlése.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat 1959. december 13-án délelőtt 10 órai kezdettel tartja második közgyűlését.

A közgyűlés tárgysorozata:

- 1./ A barlangkutató csoportok munkájáról szóló beszámoló.
- 2./ Az új ügyrend megvitatása és jóváhagyása.
- 3./ Új vezetőségi és választmányi tagok megválasztása.
- 4./ Az 1960. évi munkaterv ismertetése és elfogadása.
- 5./ A Társulat 1960. évi költségvetésének jóváhagyása.

A MKBT. Választmányának határozataiból.

A MKBT. választmánya a közelmúltban többször ülésezett. Az elfogadott fontosabb határozatokból közöljük az alábbiakat:

1./ A Társulat életéről tagságunkat a "Karszt- és Barlangkutató Tájékoztató" folyamatosan és rendszeresen tájékoztassa. Ezért meg kell valósítani, hogy a "Tájékoztató" lehetőleg havonta megjelenjen.

2./ A karszt- és barlangkutató terén elért legújabb tudományos eredményeket színvonalas nyomatott kiadvány formájában meg kell jeleníteni. Az első példányban megjelenő, gazdagon illusztrált, többnyelvű kiadvány címe: "Karszt- és Barlangkutató."

3./ Abból a célból, hogy a Társulat a magyar fiatalság minél szélesebb körével megismertesse a barlangkutató szépségeit, ennek hasznos, tanulságos voltát, a választmány felhívta az ideiglenes vezetőséget, hogy vegye fel a kapcsolatot a KISZ-szel.

/Tájékoztatóul közöljük, hogy az első megbeszélések értelmében KISZ-fiatalok részére Budapesten, Miskolcon és Tengeren 1-1 tanfolyam megindítását tervezik./

4./ Az MKBT. választmányának október 26-i ülése elfogadta a vezetőség által összeállított és bizottságilag is felülvizsgált új ügyrendi tervezetet, amelyet a dec. 13-i közgyűlés előterjesztének. /Az új ügyrend tervezetét Tájékoztatónk novemberi számában közöljük./

Alapfoku és továbbképző.
barlangkutató tanfolyam indul.

Az 1959/60. oktatási év keretében Budapesten megrendezésre kerülő alapfoku és továbbképző tanfolyamok nov. 4-én indulnak. A tanfolyamok helye: Petőfi Gimnázium, Bp. I. Attila u. 1-3. II. em. vegytani előadóterem. Időpont: 17 óra 30 perc.

Tagdíjfizetés.

A választmány legutóbbi ülésén megvizsgálta a tagdíjfizetés helyzetét és megállapította, hogy igen sok tag nem tett eleget az esedékes tagdíj-befizetésnek. Tájékoztatónk legközelebbi számban közöljük, hogy az egyes csoportok hogyan állnak a tagdíj-fizetéssel. A Társulat eredményes munkáját akadályozza, hogy a folyamatosan felmerülő kiadásokra az előirányzott bevételek nem futnak be.

Tájékoztatásul közöljük még, hogy a tagsági könyveket és a tagdíjfizetési bélyegeket a nyomda még november folyamán elkészíti, így azok még a közgyűlés előtt kiadásra kerülnek.

Kutatási beszámolók beküldése.

A MKBT ideiglenes vezetősége felkéri a kutatócsoportokat, hogy a folyó évi kutatási munkáról szóló beszámoló jelentéseiket, valamint jövő évi munkaprogramjukat sürgősen küldjék be a Barátosi József, Budapest, I. Lógodi u. 28. címre. Kérjük a csoportokat, hogy a kutatási munkájukkal kapcsolatos vagy egyéb barlangi tárgyú fényképeikből szintén küldjenek a Társulat részére. Ezeket kívánságra a közgyűlés után a beküldők részére visszaszolgáltatjuk.

Könyvismertetés.

A közelmúltban jelent meg az Élet és Tudomány kiadványsorozatában Halász Zoltán: "Budapest felfedezése" című kis könyve.

A szép kiállítású ismeretterjesztő könyv cikkei elvezetik az olvasót olyan helyekre, amelyeket eddig csak a szűkebb tudományos berkekben ismertek részletesebben. Örömmel üdvözöljük a könyv elején megjelent "Barlang-expedíció a Szentlőhegyen" című cikket, bár a címe nem fedi teljesen a fejezet tartalmát.

A cikk megismerteti az olvasót a Budai-hegység nagyobb barlangjainak jelenlegi képével, a barlangi feltárások veszélyes munkálataival, a barlangok bejárásainak izgalmával, nehézségeivel. Az író érthetően épitette be a sorok közé az egyes barlangok kialakulásának, képződésének tudományos értékeléseit és társadalomtörténeti kapcsolatait. Sajnálatos, hogy a fényképek csak egy barlangról készültek.

Reméljük, hogy ez a fejezet is emeli a barlangkutatás népszerűségét és népszerűségi fontosságát a gyakorlati életben.

Károlyiné Radó Doniso

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Miskolcieknek, vidékieknek.

A Tájékoztató Szerkesztő Bizottsága köszöni a beküldött értékes cikkeket. Ezeket folyamatosan közölni fogjuk. Segítségük továbbra is a magyar barlangkutatás egyetlen ügyét szolgáló Tájékoztatónkat.

Többeknek.

Érdeklődésekre közöljük, hogy mindazok részére, akik a szeptemberi Tájékoztatót sina borítólapjal kapták meg, a névtlenül kinyomásra kerülő szeptemberi fedőlappal a novemberi számunkhoz mellékeljük. Pénzügyi nehézségeink miatt térképet nem tudunk minden lappéldányhoz mellékelni.

Cikkíróknak.

A Tájékoztató Szerkesztő Bizottsága arra kéri a kedves cikkírókat, hogy cikkeiket kettős /ritka/ sortávolsággal, széles margóval gépelve küldjék be, mert ezzel megkönnyítik a szerkesztés munkáját.

Helyreigazítás.

Előző lapszámunk bibliográfiai rovatának bevezetésében gépelési hiba következtében értelemzavaró kihagyás történt. A 33. oldal utolsó sorai után az alábbi szöveg pótlendő:

"1. a szkeleológiai szakirodalmat és
2. a népszerűsítő irodalmat, valamint a napisajtó termékeit.
Az előbbi, a különböző "Közöny"-ökben és "Akták"-ban megjelenő szakirodalmat a szkeleológia segédtudományaink bevonásával a jövőben nyomtatásban szándékozunk közreadni, lehetőleg fokozatosan berótolvá a kimerült évek irodalmát is. Tájékoztatónkban ebből csak szemelvényes "ajánló" bibliográfiát közlünk. Ezzel szemben lehetőleg részletesen közöljük a népszerűsítő irodalmat, a képes hetilapok és a napilapok cikkanyagát. Utóbbival hármas célt óhajtunk elérni:"

Ez után következik a 34. oldalon kezdődő felsorolás. - A tévedésért olvasóink és a szerző elnézését kérjük.

Tartalom

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat a l a p s z a b á l y a i	1. oldal
Fluoreszcein előállítása karsztvizek földalatti utjának jelzésére. Irta: Pályi Gyula	6. "
Üreges töltet alkalmazása a barlangkutatóban. Irta: Fejérdy István	8. "
AZ ANKÉT ANYAGÁBÓL	
Beszámoló az I.M. és a Legfőbb Ügyészség Barlangkutató Csoportjának 1958. évi munkájáról. Előadta: Szilvássy Gyula	11. "
Beszámoló a Földrajzi Intézet 1958. márciusától 1959. márciusáig végzett karsztkutatói munkájá- ról. Irta: Kárpátiné Radó Denise	12. "
Beszámoló az Élelmezésügyi Minisztérium Kinizsi SK. Barlangkutató csoportjának 1958. évi munkájá- ról. Előadta: Csekő Árpád	13. "
52 nap a szemlőhegyi Kadić barlangban. /Kinizsi Természetbarát Liga Barlangkutató Csoportjának beszámolója/ Előadta: Palánkai János	15. "
HAZAI HIREK	
Megtalálták a Római-fürdő-ösforrását a Budapesti Vámőregyesület barlangkutatói. Irta: Szilvássy Gyula	18. "
100.000 látogató Aggteleken. Irta: dr. Jakucs László	19. "
KÜLFÖLDI HIREK - LAPSZEMLE	
Külföldi barlangkutatói hírek. Összeállította: Schönviszky László	21. "
BARLANGKUTATÓ CSOPORTJAINK ÉLETÉBŐL	
Balázs Dénes, Barátosi József és Palánkai János tudósításai	24. "
TÁRSULATI ÉLET	
Alapfokú barlangkutató tanfolyam vizsgakérdései. Összeállították: Barátosi József, Kárpátiné Radó Denise és Maucha László	26. "
Társulati közlemények	
A Társulat második közgyűlése	30. "
A MKBT választmányának határozataiból	30. "

Alapfoku és továbbképző barlangkutató tanfolyam	31. oldal
Tagdíjfizetés	31. "
Kutatási beszámolók beküldése	31. "
Könyvismertetés. Holász Zoltán: Budapest fel- fedezése. Irta: Kárpátiné Radó Denise	31. "
Szerkesztői üzenetek.	32. "
Helyreigazítás	32. "

=====
Októberi számunk
térképmelléklete:

AZ ÉGERSZÖGI SZABADSÁG CSEPPKÖBARLANG. /Első felmérés./

Felvették:

Balázs D., Hajgató J., Molnár J., Molnár M. és Stefanik Gy.

Rajzolta: Balázs D. - Csók R. - Somfay I.

Méret = 1 : 1.500
=====

A kiadvány sokszorosítását

a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága 1959.X.29-én
958/69o/1959. szám alatt
engedélyezte.

Felelős Kiadó: dr. Hegedüs Gyula
Szerkesztő: Balázs Dénes
Lektor: Neppel Ferenc

Sokszorosítást végezte: Élelmezésügyi Minisztérium házi nyomdája
Budapest, 1959. október hó

Készült pl.